

2021-11-05

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

**Renägarförbundet (RÄF) vill lämna följande remissvar gällande SOU 2021:53
En rättssäker vindkraftsprövning (Dnr M2021/01277)**

Till en början konstaterar Renägarförbundet att i kommittédirektiven ska utredaren föra en nära dialog med kommuner, energimyndigheter och Naturvårdsverket samt att inhämta synpunkter från bla, näringslivet, miljöorganisationer och andra aktörer.

Det är anmärkningsvärt att i den fråga om en rättssäker vindkraftsprövning att departementet inte har med rennäringen som en aktör som utredaren ska samråda med. Däremot anges miljöorganisationer som en instans att inhämta synpunkter från.

Just nu ligger det förslag på regeringens bord om en konsultationsordning där samisk inflytande ska ges i frågor som berör, i det här fallet rennäringen. I lagen om (2009:724) nationella minoriteter och minoritetsspråk står det i paragraf 5, att förvaltningsmyndigheter ska ge nationella minoriteter och urfolket samer möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med samer i sådana frågor.

Renägarförbundet anser att utredaren har brutit i sitt uppdrag när inte Renägarförbundet som en av två rennäringorganisationer fått ge synpunkter till utredningen utan endast blivit inbjuden att svara på remiss. Samer är ett av två folk i Sverige, ett urfolk som driver en traditionell näring som påverkas av den vindkraft som byggs inom renskötselområdet.

Detta syns också tydligt i det förslag som utredaren har lämnat ifrån sig, där rennäringen endast nämns på två ställen i förslaget och då tillsammans med turistföretag. Utredningen har inte lämnat någon konsekvensanalys för hur rennäringen påverkas av förslagen vilken är en brist och därför bör utredningen kompletteras med en sådan.

I Girjasdomen T 853-18 konstaterar Högsta domstolen att ”som Riksdagen flera gånger har uttalat utgör samerna ett urfolk (se t.ex. KrU 1976/77:43 s. 4). Enligt artikel 8.1 i ILO:s konvention nr 169 ska vid tillämpningen av nationell lagstiftning vederbörlig hänsyn tas till urfolks sedvänjor och sedvanerätt. Konventionen har inte ratificerats av Sverige men får i denna del anses ge uttryck för en allmän folkrättslig princip. En tillämpning av denna princip vid lösandet av tvister med koppling till markrättigheter som berör samer medför alltså att en samisk sedvana som har konstaterats ska beaktas”

Domstolen konstaterar också att enligt artikel 26 i FN:s deklaration om urfolks rättigheter har ett urfolk rätt till de land, territorier och resurser som det traditionellt har ägt, besittit eller på annat sätt använt eller förvärvat. Frågan behandlas också i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter. Av artikel 27 följer att medlemmar av minoritetsgrupper har rätt att utöva sin kultur. Om det utgör en förutsättning för vidmakthållandet av kulturen, kan det därför vara nödvändigt att tillförsäkra dem fortsatt tillgång till mark som de traditionellt har brukat. I internationell praxis har sedvanerättsliga principer tillmätts särskild betydelse vid fastställandet av sådana markrättigheter. Även

detta medför att den sedvana som har tillämpats vid samernas utnyttjande av lappmarkerna måste beaktas.

Renägarförbundet avstyrker förslag om en särskild lag där kommuner inom sex månader ska ge besked om tillstyrkan eller avstyrkan från det datum projektören begär det.

Farhågan är att projektören begär beslut från kommuner innan miljökonsekvensbeskrivning har gjorts för att få ett förhandsbesked från kommunen. Att endast utgå från kommunala översiktsplaner ger inte en rättssäker process för rennäringen eftersom kommuner inte gör konsekvensbeskrivningar för rennäringen i översiktsplanerna. Dessutom utpekade flera områden i översiktsplanerna som möjliga områden för vindkraft och argumenten från kommunen är att det inte byggs på alla utpekade områden. Detta innebär att konsekvensbeskrivningar om hur vindkraft påverkar rennäringen flyttas från miljökonsekvensbeskrivningen i miljöansökan, till kommunernas arbete med översiktsplaner. För kommunerna kommer det att innebära att de ska göra en konsekvensanalys för hur vindkraftsparkerna påverkar rennäringen för vart och ett utpekade område, och dessutom ta hänsyn till de kumulativa konsekvenserna för rennäring.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande enligt plan- och bygglagen. Översiktsplanen ska vara ett översiktligt planeringsunderlag avseende användningen av mark- och vattenområden inom en kommun och det är då inte lämpligt att göra delar av en översiktsplan juridiskt bindande för kommunen.

Renägarförbundet är tveksam till systemet för ekonomisk ersättning

Många av inlandskommuner inom renskötselområde bidrar till förnyelsebar energi genom vattenkraft som genom system av bygdemedel bidrar till bygden. Trots att vattenkraften är stor i norra Sverige är det ofta dessa kommuner som har det svårt ekonomiskt när staten inte ser landsbygden och dess kommuner som tillgångar annat än när det gäller utvinning av naturresurser.

Att lagstadga ett system för ekonomisk vinning kan innebära att de kommuner som har svårt ekonomiskt med höga skatter och minusresultat bli "köpta" av exploateringsbolagen, och istället för att se på konsekvenser av vindkraftsetableringen så beviljas tillstånd för att det innebär en intäkt till kommunerna. Renägarförbundet anser att detta system inte är rättssäkert. En annan aspekt är att lobbying av markägare inom kommuner där vindkraften betalar höga arrendeavgifter innebär att den politiska avvägningen för att tillstyrka en etablering inte blir rättssäkert.

De erfarenheter som Renägarförbundet har i frågan om vindkraft är att argumentationen mot renskötseln blir att kommunen får vid en vindkraftsetablering intäkter som kan rädda en skola eller äldreboende. Detta spår på rasism och hat mot samer och renskötsel i områden där samebyar tvingas säga nej till vindkraftsetableringar för att skydda och bibehålla sammanhängande betesmarker både på sommar- och vinterbetesområden.

Renskötsel företagen och dess kringverksamhet genererar skattemedel och samverkar med andra företag i bygden och tillsammans bidrar man med arbetskraft till landsbygdskommunerna.

Renägarförbundet avstyrker förslaget om en rättssäker vindkraftsprövning.

För att en mer rättssäker vindkraftsprövning ska ske kräver Renägarförbundet att miljö- och socialkonsekvensanalys för renskötseln, ska finnas med i kommunernas beslutsunderlag vid prövning av vindkraftsetablering.

För Renägarförbundet

Karin Vannar
Ordförande

Renägarförbundet
Malmbergsvägen 4
982 31 GÄLLIVARE
renagarforbundet@biegga.com